

dr. Majda Cencič
Univerza na Primorskem
Pedagoška fakulteta
Koper

Vključitev učencev v proces oblikovanja šolskega prostora

Povzetek: Šolski prostor postaja vedno bolj sestavni del učenja, saj govorimo npr. o aktivnem učenju v konkretnih življenjskih okoliščinah, o učenju z delom, o učenju v interakciji ipd., če izpostavimo le nekatere poglede na učenje, ki v ospredje postavljajo učenca in okolje, ki naj spodbuja učenje učencev.

Pri organizaciji učnega okolja po meri učencev pa lahko sodelujejo tudi učenci sami, saj se poudarja sodelovanje ali participacija učencev. Zato lahko učence vključimo tudi pri načrtovanju in oblikovanju šolskega prostora v ustrezen in po meri učencev učni prostor. Da bi ugotovili želje učencev o šolskem prostoru, so učenci razredne stopnje (prve in druge triade) v maju 2011 na različnih osnovnih šolah risali ali napisali besedilo o tem, kakšno šolo bi radi imeli. Iz risb in besedil smo povzeli nekaj pogledov učencev na šolski prostor, ki vključujejo njim ljubše barve, želje po športnih objektih, igralih, učilnicah in drugih stvareh, ki bi jih imeli na šoli. Predloge učencev, ki so jih izpostavili, bi lahko vključili pri načrtovanju in oblikovanju šolskega prostora, da bi postal bolj »po meri« učencev, s katerim bi se učenci lahko bolj identificirali in ki bolj spodbujajo raznovrstno ali celostno učenje učencev (kognitivno, konativno in psihomotorično). **Ključne besede:** učenje, učenci, šolski prostor, besedila učencev, risbe učencev.

Abstract: The school environment is increasingly becoming an integral part of learning, as we talk about active learning through real-life situations, learning through work, interaction learning etc., only to name a few of the approaches that emphasize the pupil and an environment conducive to learning.

When organizing a student-friendly learning environment, the pupils themselves can participate, since the emphasis is on student participation and cooperation. This is why pupils can participate in planning and forming the school environment into an appropriate and student-friendly learning environment. To determine pupils' expectations regarding the school environment, in May 2011 first- and second-cycle pupils of various primary schools were asked to draw or write about the sort of school they wished to have. The drawings and texts gave us insight regarding pupils' perception of their school environment, including their favourite colours, wishes for sports infrastructure, playground equipment and other things. Pupils' suggestions could be taken into account when planning and forming the school environment for it to become more »friendly«, identifiable and conducive to varied and comprehensive learning (cognitive, conative and psychomotor aspects). **Keywords:** learning, pupils, school environment, pupils' texts, pupils' drawings.

Uvod

Šolski prostor vedno bolj spreminja svoj videz in funkcije. Temni, dolgočasni razredi in šole se spreminjajo v zanimive in privlačne stavbe, ki podpirajo učenje, ali kot pravijo: naj šolski prostor postaja vedno bolj varno pribežališče ali zavetišče, in ne zapor (Burke in Grosvenor, 2003, str. 17). Šolski prostor postaja tudi učno sredstvo, ki neformalno uči. Zato se postavlja vprašanje, kako prostor načrtovati in urediti, da bo spodbujal in pospeševal učenje in poučevanje (Woolner, 2010).

V proces načrtovanja in urejanja šolskega prostora lahko vključimo tudi učence, saj imajo veliko idej in zamisli. Nekatere ideje učencev za načrtovanje in oblikovanje šolskega prostora povzemamo v besedilu.

Drugačni pogledi na šolski prostor

V preteklosti šolskemu prostoru niso posvečali velikega pozornosti. Šole so bile navadno grajene

po modelu tovarne, npr. na sredi ozek, natrpan hodnik za odlaganje oblačil in preobuvanje ter na vsaki strani hodnika zaprti razredi (Taylor, 2009). V razredih so bile težke klopi, navadno za dva učenca, razporejene v dveh ali treh kolonah in s stoli, ki so bili vsi obrnjeni proti tabli in učitelju/ici, ki je bil/a navadno pred tablo. Taka razporeditev razredov je ustrezala frontalnemu pouku, ki je temeljil na delu učitelja, na učenju na pamet, brez lastnega razmišljanja in razumevanja, brez spodbujanja aktivnosti otrok in njihove ustvarjalnosti ter brez sodelovanja ali sodelovalnega učenja. V sedANJI družbi znanja se govori o aktivnem učenju (Marentič Požarnik, 2000), ki je povezano z izkušnjami učencev in z učenjem v konkretnih življenjskih okoliščinah. Pri aktivnem učenju je v ospredju učenec, učitelj pa mora organizirati taka učna okolja, da čim bolj spodbujajo učenje učencev. Aktivno učenje je učenje z delom, učenje v interakciji in razvija različne kognitivne zmožnosti otrok, otroke socialno razvija, razvija njihova čustva, estetiko ter vpliva tudi na njihov telesni razvoj (Ciaccio, 2004, str. 134). Govorimo o celostnem učenju, ki vključuje kognitivno, konativno in pihosocialno dimenzijo učečega. Spremembam učenja naj bi ustrezalo spremenjeno šolsko okolje, saj se na šolski prostor gleda tudi kot na »tretjega učitelja« (Edwards, Gandini in Forman, 1998, po Burke in Grosvenor, 2003, str. 17), ali kot na »trodimenzionalni učbenik« (Taylor, 2009, str. 3), ali tudi kot na prikriti ali tihi kurikulum (prav tam), ki posredno uči in vzgaja. Tudi igrišča niso namenjena le telesni dejavnosti, ampak tudi aktivnemu učenju in raziskovanju ter postajajo pomemben del šolskega okolja (Moore, 2006). Učenci in tudi učitelji ter drugo osebje preživijo v šolski zgradbi veliko časa, zato naj bi učno okolje delovalo za učeče, in ne proti njim (LPA, 2009, str. 8). Ugotovili so velik vpliv šolskega prostora na počutje in zdravje učencev in učiteljev ter na rezultate učenja. Predstavljeni so npr. rezultati, ki potrjujejo povezavo med zdravjem učencev in učenjem, npr. ugotovitve, da učenci v ustreznih ali ekošolah manjkrat zbolijo in imajo boljše učne rezultate (prav tam, ista stran). Dodajajo (Woolner, 2010, str. 15), da se v neustreznem šolskem prostoru zaposleni in učenci počutijo manj učinkovite in motivirane, več izostajajo iz šole, njihovo vedenje je slabše in njihovi učni dosežki nižji. Podobno povzemata tudi Barrett in Zhang (2009), da ima

spodbuden šolski prostor pomembno in pozitivno vlogo pri poučevanju in učenju in da vpliva tudi na boljše rezultate učencev in na delo učiteljev. Ugotovili so (LPA, 2009, str. 8), da so se učni rezultati učencev izboljšali od 10 do 21 odstotkov v šolskih prostorih, ki so bili osvetljeni z naravno svetlobo, ki so imeli dobro naravno prezračevanje razredov in prijeten razgled, v primerjavi z rezultati učencev, ki so se učili v razredih z minimalno naravno svetlobo. Ugotovili so tudi, da velikost šole, velikost razreda in posebni prostori ali kotički znotraj razredov pozitivno vplivajo na dosežke učencev (Moore in Leckney, 1992, po Taylor, 2009, str. 13). Woolner (2010, str. 15) navaja izsledke raziskav, ki kažejo, da tako učitelji kot učeči zaznavajo vplive fizičnega okolja in spoznajo njegove slabosti ter da ima šolsko okolje vpliv na moralo učečih in zaposlenih, na pozornost, in kot smo že navedli, tudi na boljše učne rezultate. Glede na vplive, ki jih ima šolski prostor na počutje, zdravje in učne rezultate učencev, bi ga morali skrbneje načrtovati in oblikovati ter v načrtovanje vključiti tudi učence.

Sodelovanje učencev pri oblikovanju šolskega prostora

V preteklosti so pri načrtovanju učnega prostora sodelovali in o njem odločali le arhitekti, gradbeniki, obrtniki in financerji. Uporabnikov (npr. učiteljev in učencev) niso vključevali, saj so po mojem mnenju domnevali, da bodo zadovoljni že z novim ali prenovljenim učnim prostorom. Delo arhitektov pa je redko narejeno samo zanje (Taylor, 2009, str. 91), zato naj gradnja šolskega prostora ali prenova vključuje tudi sodelovanje tudi z uporabniki. Pri načrtovanju se moramo vrniti na izhodiščno točko in se vprašati, kaj je najboljše za učeče (prav tam, ista stran). To potrjuje tudi mnenje vzgojiteljic, ki pravijo, da naj bodo pri urejanju, organizaciji in opremljanju prostora vključeni tudi otroci in drugi neposredni uporabniki, npr. vzgojiteljice (Dolar Bahovec in Bregar Golobič, 2004, str. 108). Danes se širi krog, ki naj bi odločal o načrtovanju novih ali o predelavi starih šolskih zgradb, saj naj bi vključeval tudi učence, učitelje, starše in krajane (Moore, 2006). Izhaja se s stališča, da noben

arhitekt, tudi če je še tako dober in uspešen, ne more sam načrtovati dobre šole. Načrtovalci tako imenovanih »trajnih šol in vrtcev« poudarjajo, da je sodelovanje različnih akterjev nujno in potrebno. Pri tem ima pomembno vlogo tudi estetski oziroma umetniški vidik. Pri načrtovanju je pomembno sodelovanje strokovnjakov tudi pri izbiri materialov, da niso zdravju škodljivi in niti škodljivi za okolje. To so materiali, ki kar najmanj vključujejo fosilne energente. Prednost pa se daje lokalnim izdelovalcem. V procesu načrtovanja je treba nameniti pozornost tudi ekološkim in humanim vplivom snovi, ki se uporabljajo v gradbeništvu. V strokovni literaturi govorijo o »konsenzualnem načrtovanju« (Day, 2003). Pravijo tudi (Hart, 1987, Gallagher, 1998, po Burke in Grosvenor, 2003, str. 19), da so otroci »naravni gradbeniki« in da imajo »naraven dar za načrtovanje in urejanje«. Dodajajo, da če bi se izboljšalo učno okolje, bi učenci raje obiskovali šolo in manj izostajali od pouka (Burke in Grosvenor, 2003, str. 21).

Day (2003, str. 11) dodaja, da je skrb vzbujajoče, da veliko ljudi živi v prostorih, s katerimi se ne čutijo povezane in ne čutijo vrednosti prostora, v katerem živijo in delajo. Avtor (prav tam) dodaja, da taki prostori vplivajo na napade zlorabe na tak prostor, najprej na manjše, nato na večje, kot je npr. pisanje neustreznih grafitov in celo vandalizem ali še kaj hujšega. Meni (prav tam, str. 12), da prostor, ki ne odgovarja našim individualnim potrebam in delovanju, ker je npr. preveč tog, nadzorovan, prevelik, preveč prometen, preveč geometrično dominanten, grajen z neustreznimi materiali ipd., sporoča, da posamezniki, ki živijo in delajo v njem, niso pomembni. O pozitivnih vplivih sodelovanja mladostnikov pri oblikovanju javnega prostora pričajo primeri dobre prakse tudi pri nas. Tak primer je soseska Zalog v Ljubljani, kjer so v urejanje javnega prostora vključili mladostnike in oblikovali projekt Zalog-rad. Mladostniki so najprej narisali, katere spremembe v okolici bi radi imeli, tako imenovane »vedenjske zemljevide«, nato pa so aktivno sodelovali tudi pri gradnji. Tudi na primeru Zalog-rad so opazili, da ni bilo lomljenja in vandalizma nad stvarmi, ki so jih mladi sami načrtovali in pomagali narediti (Bugarič, 2011).

Ker pa govorimo o aktivnem učenju, ko postajajo učenci odgovornejši za lastno učenje in učitelji delujejo bolj v vlogi pomočnikov učenja, naj bi učen-

ce bolj vključili tudi v načrtovanje in oblikovanje učnega prostora. V strokovni literaturi se namesto sodelovanja uporablja pojem participacija. Participacijo učencev opredeljujejo kot odločanje ali soodločanje o življenju in delu ter sodelovanje pri načrtovanju, uresničevanju ter evalviranju šolskega dela, torej povsod, kjer so udeleženi učenci ali se zadeve nanašajo nanje (Kovač, Resman in Rajkovič, 2008, str. 186). Participacijo utemeljujejo tudi s tem, da vpliva na razvoj osebnosti in na kakovost vzgojno-izobraževalnega dela (prav tam, str. 184).

Želje učencev razredne stopnje o šolskem prostoru

Ker je sodelovanje ali participacija učencev pomembna in vpliva na učenčev celostni razvoj in na kakovost vzgojno-izobraževalnega dela, nas je zanimalo, kakšne želje imajo učenci razredne stopnje glede šolskega prostora.

V zbiranje podatkov smo vključili študente prvega letnika študijskega programa razredni pouk na Univerzi na Primorskem, Pedagoški fakulteti Koper, v študijskem letu 2010/2011. Ko so bili študentje spomladi na dvotedenski praksi, so učencem razredne stopnje, od 1. do 5. razreda, posredovali vprašalnik, na katerega so učenci lahko narisali in/ali tudi napisali želje o šoli, lahko pa so tudi reševali strukturirani vprašalnik o šolskem prostoru. Učenci so sodelovali prostovoljno in izpolnjevali nalogo med poukom, po pouku, v podaljšanem bivanju ipd. (Ob tej priložnosti se vsem študentom in učiteljem zahvaljujem za sodelovanje.)

V besedilu predstavljamo le povzete rezultate risb ali besedil učencev.

Risbe in besedila, kjer so bila, smo pregledali in pri risbah ubesedili, kaj predstavljajo.

V članku navajamo le nekaj strnjenih ugotovitev, predvsem tiste, ki so izstopale in ki bi jih lahko vključili pri oblikovanju šolskega prostora, ne pa vseh želja učencev, npr. o »šoli na oblaku, ki bi gledala na mesto«, ali o »vesoljski šoli« ipd. Lahko le navedemo, da so imeli učenci veliko idej in da so pokazali bogato domišljijo in ustvarjalnost. Likovne izdelke so naredili z različnimi tehnikami in tudi s pomočjo računalnika (slika).

V tabeli so predstavljene nekatere, večkrat izpo-

Tabela: Želje učencev razredne stopnje glede šolskega prostora in njihov opis

ŽELJE	OPIS
ŠOLA	prevladujejo velike šole, čeprav so zastopane tudi majhne šole, podobne domovom, s poudarkom na zunanjem okolju šole
BARVE ŠOLE	pisane barve ali »pisana šola«, tudi »šola v barvah«, barve mavrice, šole, ki so okrašene npr. z metulji in rožicami
BAZEN	zunanjí bazen, včasih narisán na strehi šole, pokrit bazen, tobogan ob bazenu
TELOVADNICA IN ŠPORTNI OBJEKTI	velika telovadnica, nogometno igrišče, strelišče, drsališče, rolkarska steza, plezala, fitnes, trampolin
IGRIŠČA Z IGRALI	veliko zunanje igrišče, gugalnice
UČILNICE	vsaka miza z računalnikom, miza z omarico za zvezke in šolske knjige, okrašene stene npr. s pikami, črtami, vijugami ipd., rože v učilnici
PROSTORI NA ŠOLI ZA ZABAVO	npr. diskosoba, kinosoba za »gledanje poučnih filmov«, glasbena soba z glasbeni instrumenti
POČITEK	postelje na šoli, da bi lahko v šoli tudi prespali ali le za počitek
ŽIVALI V ŠOLI	hišni ljubljenci: npr. muce, psi, vodne živali, npr. želve, akvarij z ribami ali zlate ribice, papige, kače
ŽIVALI V OKOLICI ŠOLE	živalski vrt, hlev pa tudi: metulji, konji, muce, psi
OKOLICA ŠOLE	drevesa, rože, rastlinjak, različno sadje: npr. jagode, češnje

stavljene želje učencev in njihov kratek opis. Strnjeni povzetek kaže, da si učenci želijo barvite šole in razrede. Tudi v literaturi navajajo, da postaja želja po barvah vedno bolj v ospredju, v nasprotju z uniformirano barvo večine belih ali sivih sten šol (Burke in Grosvenor, 2003, str. 21). Pravijo (Jenko, 2004, str. 13, Barrett in Zhang, 2009), da imajo barve velik vpliv na naše razpoloženje in počutje ter da vsaka barva zbujá različna razpoloženja in drugače vpliva na fiziološke procese v našem organizmu. Svetle barve spodbujajo dejavnost, zato so priporočljive povsod tam, kjer se predvideva gibanje, npr. hodniki, stopnišča, telovadnice ipd. (Cottreau, 2011). Barrett in Zhang (2009, str. 31) pa menita, da si lahko več barve privoščimo na hodnikih in da naj bodo barvne sheme hodnikov zanimive in naj šoli dajo nek osebni pečat ali identiteto. Priporočajo, da naj bi razredi ne bi bili preveč svetli in tudi ne bleščečih barv, ampak čim bolj naravno osvetljeni in prebarvani v barvo, ki pomaga k dobremu razpoloženju; ena stena, kjer je navadno učitelj, pa naj bi bila prebarvana v nekoliko temnejšo barvo kot preostale (prav tam). Za belo barvo, ki je pogosta v naših šolah kot neka nevtralna barva, pa pravijo, da ni stimulativna in

da vpliva na simptome nemira ter da povzroča težave s koncentracijo (Barrett in Zhang, 2009, str. 29). Dodajajo (prav tam), da imajo od 5- do 8-letni otroci radi rdečo, oranžno, rumeno in vijolično barvo, otroci, stari od osem do deset let pa poleg rdeče in oranžne tudi zeleno in modro barvo. Učenci si zelo želijo tudi raznovrstne športne objekte, kjer bi imeli možnost razvijati različne gibalne spretnosti, želijo pa si tudi igrala (gugalnice, tobogane ipd.) (slika). Tudi strokovnjaki poudarjajo igrišča in igrala, ki naj omogočajo varno okolje za aktivno igro, učenje, raziskovanje in za telesno dejavnost, kar je pogoj za zdrav razvoj (Moore, 2006). Igrala naj bi imela pozitivne učinke posebno na nemirne učence, saj naj bi nekateri učenci povzročali težave pri pouku in zunaj njega tudi zaradi pomanjkanja gibanja (Richter, po Bojc, 2010). V Nemčiji je npr. nastal koncept šole v gibanju, ki spodbuja postavitev različnih igral (prav tam). Učenci si želijo tudi sodobno opremljen razred, z računalniki, kar potrjuje usmerjenost učencev na IKT-tehnologijo. Želijo pa si tudi prostor, kjer lahko pustijo svoje šolske potrebščine. Radi imajo tudi rastline, ne le zunaj šole, ampak tudi v šoli. Posebno deklice so skoraj na vsaki risbi narisale rože, pa metulje ipd.

Da so današnji učenci drugačni, da želijo sprejemati znanje na zabaven in sproščen način, kažejo tudi njihove želje po glasbi, možnosti gledanja »poučnih« filmov, pa tudi po počitku. Želje kažejo, da naj šola omogoča, da se učenci počutijo kot doma ali naj bo šola kot dom, ne le varna, ampak naj tudi daje tudi občutek pripadnosti, sproščanja, možnost izražanja ipd. (Hertzberger, 2009). Posebno mlajši učenci bi potrebovali prostor za sproščanje in počitek, kar so tudi poudarili. Udobje, zasebnost, prostor za družbene dejavnosti in počitek, barve, mehke teksture notranjih prostorov pa poudarjajo tudi v strokovni literaturi (npr. Burke in Grosvenor, 2003, str. 21).

Na šoli si želijo živali, ki jih doma mogoče ne morejo imeti. Zlasti bi si želeli konje, pse ali muce. Opažajo (Bavčar, 2011), da se celo najbolj nemirni otroci umirijo in utihnejo, ko imajo v rokah kakšno žival in jo lahko božajo.

Pozornost so namenili tudi okolici šole z različnimi drevesi, ne le z okrasnimi, ampak tudi sadnimi drevesi in s cveticami. Želje in sodelovanje učencev pri ureditvi tako notranjega kot zunanjega šolskega okolja bi lahko upoštevali, saj posaditev rož, npr. trajnic, ali dreves ne predstavlja prevelikega stroška.

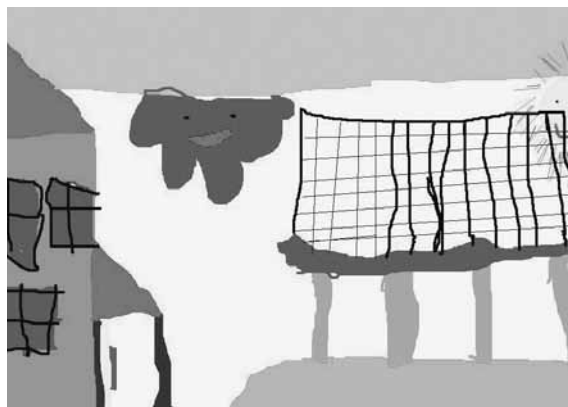
Rastline (sadje, zelenjavo ali različna zelišča) bi lahko vključili tudi v pouk, saj bi nekateri učenci lahko posadili zelenjavo in prodali pridelke, drugi bi lahko raziskovali, kako uspeva zelenjava, kako uspevajo stvari v naravi, kako zgraditi najprimernejši prostor za živali ipd. (Taylor, 2009, str. 65).

Na nekaterih slovenskih šolah v okviru kmetijskih krožkov obdelujejo ekovrtičke (Bavčar, 2011). Predlagajo pa, da bi sodobne ekošole imele tudi habitat za živali, ekovrt, ki bi prikazal zbiranje vode, vodne rastline in živali ter avtohtone zasaditve, in šola naj bi bila postala nekakšna hiša eksperimentov (Dešman, 2009).

V Sloveniji potekata npr. projekta *Ekošola (2012)* in *Šolski ekovrtovi (2011–2012)*. V predstavitvi projekta *Šolski ekovrtovi* navajajo, da veliko otrok nima neposrednega stika z naravo in tudi s pridelavo hrane, da na šolah dajo premalo poudarka, da bi otroci čutili in razumeli pomembnost narave, varstva okolja in medsebojnega sodelovanja in da tudi otroci, ki živijo na podeželju ali na kmetijah, morda ne vedo, kako lahko pridelujemo ekološko hrano. Zelenjavni in zeliščni vrt omogočata pouk naravoslovja, kjer se učenci učijo ne le z opazovanjem,

ampak tudi z delom. Vedno bolj pa naj bi zunanje učno okolje uporabili tudi za druge učne predmete, in ne le za pouk naravoslovja ali za športno vzgojo. V ustrezno urejenem zunanjem šolskem okolju se učenci lahko učijo tudi o matematiki, glasbi in o drugih šolskih predmetih.

Slika: Risba učenke 2. razreda, na kateri je poudarila, da si pred svojo šolo želi različna igrala in trampolin.

Pa še zanimiv zapis učenke 4. razreda osnovne šole:

»Želela bi, da naša šola postane bolj moderna. Naši zunanji zidovi šole bi bili svetlo modre in svetlo zelene barve. Vsaka učilnica bi bila druge barve. Vsi hodniki bi bili modre barve, stopnice pa zelene. V učilnicah bi imeli moderne table na dotik. Vsak učenec bi imel svojo omarico, ki bi se odpirala na prstni odtis. Knjižnica bi bila vanilne barve. V njej bi imeli samo nove knjige. Med odmori bi lahko uporabljali telefone. Telovadnica bi bila modre in zelene barve. V njej bi imeli vse moderne naprave za fitnes. Pred šolo bi imeli zaprt bazen, v katerem bi se učenci naučili plavati. Okoli šole bi se nahajalo pet igrišč. Na prvem igrišču bi bil poligon, kjer bi se igrali fantje. Drugi bi bil namenjen vožnji z rolko. Na tretjem igrišču bi se vozili s skiroji. Četrto igrišče bi bilo namenjeno taborjenju v naravi. Na zadnjem igrišču bi se najmlajši učenci igrali na igralih. V popoldanskem bivanju pa bi učenci gledali televizijo ali pa poslušali radio. /.../ Vsak učitelj bi imel svoj kabinet v svoji najljubši barvi. /.../ V jedilnici bi vsak učenec imel svoj stol, na katerem bi bilo zapisano njegovo ime in priimek. Garderobe bi bile vedno čiste in urejene. Punce bi imele WC v modri barvi, fantje pa v zeleni barvi. Okolica šole bi bila v cvetju in nizki travi.«

Zapis učenke kaže njen pogled in pogled učencev, ki si želijo barvito šolo, in ne sivo-bele, kot navadno prevladuje. Želijo si gibanja, pa tudi počitka, ob npr. gledanju TV in poslušanju radia.

Ob prikazu nekaterih mnenj in želja učencev podajam nekaj predlogov, ki bi jih lahko skupaj z učenci dopolnili:

- Učenci bi lahko sodelovali vsaj pri sooblikovanju razredov, npr. z dekoracijami, rastlinami, občasno bi prinesli bi svoje hišne ljubljence ipd.
- V razredu ali na šoli bi učenci sodelovali pri urejanju kotic za igranje na inštrumente, za poslušanje glasbe, za počitek ipd.
- Učenci bi lahko sodelovali pri barvanju razredov s predlogi za barvo in z barvanjem.
- Ob tematsko oblikovanih in integriranih prikazovih vsebinah bi razred lahko tematsko dekoriral, npr. ob temi o gradovih, govoru o pravljičah ipd.
- Ker je poudarek na »zelenem okolju«, naj bi v okolici šol pomagali zasaditi več dreves in skrbeti za rastline v razredu ipd.

Primer vključitve učencev v šolskega prostora opisuje mag. Ina Šuklje Erjavec (2011), ko so učenci dobili dovoljenje, spodbudo in mentorstvo ter material za poslikavo dotrajanih garderobnih omarič. Vsak razred jih je po svoje prebarval in s tem so ustvarili zelo prijetno in osebno ozračje na hodnikih. Opravilo pa je bilo tudi finančno veliko manj zahtevno kot nakup novih omarič. S poslikavo so razvili poseben odnos do šolskega prostora in šole kot celote (prav tam).

Sklepne misli

Poleg doma je šola prostor, v katerem učenci preživijo največ časa (Dešman, 2009). Čeprav gre pri šolskih stavbah za »korektno javno arhitekturo«, pa naše šole niso prilagojene sodobnim pedagoškim konceptom (prav tam, str. 2). S sodelovanjem ali participacijo učencev pri načrtovanju novih ali pri preoblikovanju že obstoječih šolskih stavb bi se bolj približali potrebam in željam uporabnikov in jih vključili v aktivno učenje, saj bi učenci ne le načrtovali, ampak tudi oblikovali učno okolje, npr. ob pomoči gradbenikov bi lahko tudi gradili, kar smo videli na primeru projekta Zalog-rad (Bugarič, 2011).

Tudi risbe učencev kažejo, da imajo učenci

razredne stopnje veliko zanimivih idej. Zato jih lahko vključimo tako v urejanje notranjega kot tudi zunanjskega šolskega prostora v zanimivo in privlačno učno okolje, ki bo spodbujalo celostno učenje učencev. ■

Viri in literatura:

1. Barrett, P., Zhang, Y. (2009). Optimal Learning Spaces Design Implications for Primary Schools. SCRI Research Report. <http://www.oecd.org/dataoecd/38/47/43834191.pdf> (5. 6. 2011).
2. Bavčar, J. (2011). Pridelovanje hrane je lepo delo. Delo in dom, 31. avgust 2011, str. 66–68.
3. Bolj, S. (2010). Otroška igrišča: otroku naj omogočajo preizkušanje meja. Delo in dom, 8. september 2010, str. 23–27.
4. Bugarič, B. (2011). Najstniki in mesto: koriščenje javnega prostora za otroke, Zalog-rad: predavanje. Koper: Univerza na Primorskem, ZRS. 7. 10. 2011.
5. Burke, C., Grosvenor, I. (2003). The School I'd Like: Children and young people's reflections on an education for the 21st century. London, New York, Routledge Falmer.
6. Ciaccio, J. (2004). Totally Positive Teaching: A five-Stage Approach to Energizing Students and Teachers. Alexandria, Association for Supervision and Curriculum Development.
7. Cottreau, A. (2011). Colour Design for Better Classrooms. <http://catnet.sdacc.org/articles/tt-ID388.pdf> (28. 5. 2011).
8. Day, C. (2003). Consensus Design: Socially inclusive process. Oxford, Amsterdam, Boston ipd., Architectural Press.
9. Dešman, M. (2009). Zeleno, ki te hočem zeleno ... Šola in trajnostna arhitektura, mednarodna konferenca, Ljubljana: 1. in 2. oktober 2009. www.mss.gov.si/si/konferenca_oecd (5. 10. 2010).
10. Dolar Bahovec, E., Bregar Golobič, K. (2004). Šola in vrtec skozi ogledalo: Priročnik za vrtnice, šole in starše. Ljubljana, DZS.
11. Ekošola (2012) <http://www.ekosola.si/predstavitev-ekosole/> (6. 9. 2012).
12. Hertzberger, H. (2009). Space and Learning. Šola in trajnostna arhitektura, mednarodna konferenca, Ljubljana: 1. in 2. oktober 2009. www.mss.gov.si/si/konferenca_oecd (5. 10. 2010).
13. Jenko, B. (2004). Sproščanje v šoli. Šolski razgledi, 6. november 2004, št. 17, str. 13.
14. Kovač, T., Resman, M., Rajkovič, V. (2008). Kriteriji ocenjevanja kakovosti šol na podlagi ekspertnega modela. Sodobna pedagogika, 59, št. 2, str. 180–201.
15. LPA (2009). Green Schools Primer: Lessons in Sustainability. Victoria, The Images Publishing Group Pty Ltd.
16. Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana, DZS.
17. Moore, R. (2006). Playgrounds: A 150-Year-Old Model. <http://www.naturalelearning.org/content/playgrounds-150-year-old-model> (5. 9. 2011).
18. Šolski ekovrtovi (2011–2012). <http://www.itr.si/projekti/sev/opis> (6. 9. 2011).
19. Šuklje Erjavec, I. (2011). Pomen in možnosti uporabe zunanjega prostora šol v učno-vzgojnem procesu. Še neobjavljeno gradivo. Zapis pri avtorici prispevka.
20. Taylor, A. (2009). Linking Architecture and Education: Sustainable Design for Learning Environments: Sustainable Design for Learning Environments. Albuquerque, University of New Mexico Press.
21. Woolner, P. (2010). The Design of Learning Spaces: Future Schools. London, Continuum International Publishing Group.